

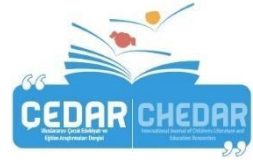

Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

Cilt:5, Sayı:2, 2022, Sayfa: 58-76

International Journal of Children's Literature and
Education Researches

Volume:5, Number:2, 2022, Page: 58-76

Resimli Çocuk Kitaplarında Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin İncelenmesi (1950-1997)

Neslihan Nur ÇELİK*
Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Ayten SEZER ARIĞ**
Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted: 18 / 09 / 2021 Kabul Tarihi / Accepted: 17 / 03 / 2022

Özet: Bu çalışma, Türkiye’de 1950-1997 yılları arasında basılmış resimli çocuk kitaplarının Atatürk ve cumhuriyet değerleri açısından incelenmesini; bu kitaplarla demokrasi, insan hakları, adalet, özgürlük, vatan, milliyetçilik, inkılapçılık ve benzeri gibi konuların kitaplara nasıl ve ne sıklıkta işlendiği incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada uygulandığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmı tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın nitel kısmında doküman analizi ve içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Ankara ilindeki, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında ve kütüphanelerde kullanılan, özel koleksiyonlarda bulunan ve yayınevlerinde satışa sunulan ve kolay ulaşılabilirlik yöntemi ile ulaşılan 151 resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘Resimli Çocuk Kitaplarını Atatürk ve Cumhuriyet Değerleri Yönünden İnceleme Formu’ kullanılmıştır. Bu formun uygunluğu için 2 uzman görüşü alınmıştır. Araştırmada elde edilen veriler Microsoft Excel 2010 programıyla değerlendirilmiştir. Puanlama güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacılar dışında 2 farklı uzmanın da değerlendirdiği 20 kitaba yönelik üç farklı değerlendirme arasında Pearson Korelasyon Analizi yapılmış; bu değerlendirmeler arasında oldukça yüksek bir korelasyon tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda çalışma grubuna alınan resimli çocuk kitaplarının yer alan Atatürk ve cumhuriyet değerlerine oldukça az rastlanmıştır. Bu oldukça düşük oran ülkemizde 4-12 yaş dönem çocuklarına yönelik hazırlanan resimli çocuk kitaplarının niteliklerinin artırılması konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Resimli Çocuk Kitabı, Okul Öncesi Eğitim, Çocuk Edebiyatı, Cumhuriyet.

Abstract: This study investigates the analysis of children’s picture books in Turkey in terms of Atatürk and Republic values, and how and at what rate these books include democracy, human rights, justice, freedom, homeland, nationalism, reformism and such like subjects. As a research method, a mixed method in which quantitative and qualitative research methods are applied together was used. The quantitative part of the research is a descriptive study in the survey model. In the qualitative part of the research, document analysis and content analysis method were used. The study group of the research consists of 151 children’s picture books in Ankara, which are affiliated to the Ministry of National Education and used in private pre-school education institutions and libraries, in private collections, offered for sale in publishing houses, and accessible through easy access method. As a data collection tool in the research, the ‘Examination Form for Children’s Picture Books in Terms of Atatürk and the Values of the Republic’ developed by the researchers was used. 2 expert opinions were received for the suitability of this form. The data obtained in the research were evaluated with Microsoft Excel 2010 program. In order to ensure scoring reliability, Pearson Correlation Analysis was performed between three different evaluations for 20 books that were evaluated by 2 different experts besides the researchers; A very high correlation was found between these evaluations. As a result of the research, the values of Atatürk and the republic in the children’s picture books included in the study group were found very rarely. This very low rate shows that studies should be carried out to increase the quality of children’s picture books prepared for children aged 4-12 in our country.

Key Words: Atatürk, Illustrated Children’s Book, Preschool Education, Children’s Literature, Republic.

* Sorumlu Yazar, 0000-0001-5799-9511, neslihannurcelik@gmail.com

** Prof. Dr., 0000-0002-0201-8410, sezer.ayten@gmail.com

Giriş

Toplumun en küçük birimi aile olup ailenin de en küçük bireyi çocuklardır. Çocukta güven duygusunun gelişmesinde, sevgi ve saygıyı öğrenmesinde, başarılı olmasında ve sosyalleşmesinde aile, okul, sosyal çevre faktörlerinin yanında resimli çocuk kitaplarının etkisi göz ardı edilmemelidir (Onur, 2005). Çocukların aile içi eğitiminde önemli bir role sahip olan resimli çocuk kitapları aynı zamanda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sağlanmasında etkili olup sürekli değişen ve gelişen bir konudur. Türkiye’de bu alandaki çalışmalar her geçen gün daha da gelişmektedir. Resimli çocuk kitapları başlangıçta yabancı kitaplardan çevrilerek yayına hazırlanmış olmakla birlikte, özellikle 1960’lardan itibaren MEB tarafından yayınlanan kitaplar arasında yerli yazarların eserlerine de rastlanmaktadır. Çeşitli amaçlar güdülen bu kitaplar, günümüzde de oldukça sık kullanılmaktadır.

Resimli çocuk kitapları aynı zamanda toplumsal ve kültürel değerleri çocuklara kazandırmanın en etkili yöntemlerinden biri olarak görüldüğünden, özellikle son yüzyılda çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır. Bütün bu özelliklerinden dolayı çocukların yaşları, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli kitaplar büyük önem kazanmaktadır. Nitelikli bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini daha iyi tanınması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzluk ederken çocuğa yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, değişik insan tiplerini tanımada, başka ülkeler ve toplumlar hakkında bilgi edinmesinde de zengin bilgiler sağlamaktadır (Neydim, 1989; Oğuzkan, 2013). Bu özelliklerde hazırlanan bir çocuk kitabı çocuğun kendi kültürünü, yaşadığı toplumun değerlerini tanımaya ve bütün bunları koruyup kollamasına yardımcı olur.

Resimli çocuk kitaplarının çocukların eğitiminde birçok amaç için kullanıldığı bilinmektedir. Bu kitapların amaçlarından biri devletin, devlet adamlarının, yönetiminin ve ilkelerinin çocuklara öğretilmesini sağlamaktır. Ülkeler eğitim politikalarını oluştururken buldukları kültür çerçevesinde geleceğe yönelik çeşitli stratejiler geliştirmektedirler (Kirchgasler, 2018). Hükümetler kendi politikalarını iktidarları döneminde yetişen çocuklara dayatmayı hedef edinmektedirler (Popkewitz, 2008). Nitekim çocuk kitapları yoluyla, günümüzde yaşanan siyasi birçok gelişme ile çocukların hayatına girilmeye çalışılmaktadır. Erken çocukluk dönemi de çocuğun yaparak yaşayarak öğrendiği ve çevresinden oldukça etkilendiği bir dönem olarak, eğitim politikaları belirlenirken bu dönemin özelliklerine uygun programlar ve materyaller geliştirilmesi eğitim politikası açısından istenebilmektedir.

Çocuklar için hazırlanan kitaplar; resimli kitaplar, hikâye, masal, şiir, roman, tiyatro oyunu kitapları ve bilgi veren kitaplar olarak sınıflandırılabilir. Bu grup içinde çocuğun ilk karşılaştığı kitaplardan biri resimli çocuk kitaplarıdır. Zira çocuk okuma ve yazmayı öğrenmeden önce ilk olarak resimli kitaplarla tanışmaktadır (Gönen 2000; Oğuzkan, 2013). Bu kitaplar, temelinde çocuk ve çocukluğu barındırdığı gibi çocuğun ilgisine, algısına, dikkatine, hayal dünyasına, duyu ve düşüncesine uygun olmalıdır. Anlatım dili, karakterleri, içeriğindeki duyu ve düşünceleri çocuğa hitap etmelidir. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmanın yanında çocuk ve çocukluk gerçeğini ve bakış açısını yansıtırken, içerik ve anlatım olarak yalın ve içten olmalıdır. Bunun yanı sıra, sanat ve estetik yönden çocuğu geliştirmeli, çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkinliğe hazırlamalıdır. Resimli çocuk kitaplarının en önemli özelliklerinden biri de resimleme özellikleridir. Çocuk kitaplarındaki resimler görsel algıyı geliştirmekle birlikte, çocukların anlama becerilerinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Bu sebepten dolayı, metni canlandırılan resimlemeler oldukça önemlidir.

Ülkemizde resimli çocuk kitaplarının ve çocuk edebiyatının tarihsel sürecine bakıldığında, 1930’lu yıllarda bazı yazarlarımız çocuk romanı yazmaya karşı ilgi göstermiştir (Gökşen, 1975). 1950’li yıllarda birçok okul ve kütüphanede Çocuk Kitapları Haftası kutlanmaya başlamıştır. *Açıl Sofram Açıl ve Dede Korkut Masalları* ile Cem Güney, *Korkusuz Murat* kitabı ile Vala Nurettin – Nihal Karamanağralı ödüller almıştır. Böylece yazarlarımız çocuk kitapları alanına daha fazla önem vermiş ve çocuk kitapları sayısı artmaya başlamıştır.

1961 Anayasası’ndan sonra gelen hak ve özgürlüklere bağlı olarak hız kazanan toplumsal ve kültürel gelişme, yazarları toplumcu olmaya itmiştir (Karpaz, 2016). Çocuklar için hazırlanan kitaplar da belli görüş ve düşüncelerin ışığında, güdümlü ve bağımlı bir anlayışa bürünmüştür. 1970 yılından sonra çocuk edebiyatı alanında bir çeşitlenme ve artış yaşanmıştır. Bu yıldan itibaren çocuk

kitaplarında dil ve biçimle birlikte içerik yönünden de zenginlik yaşanmıştır. 1970’li yıllara kadar şiirde hece ölçüsü tartışmasız kabul edilirken Fazıl Hüsni Dağlarca ‘*Balina ve Mandalina*’; İsmail Uyaroğlu ‘*Çocuk ve Şiir*’ – ‘*Gül Sağanağı*’ gibi birçok şair serbest ölçüyle çocuk şiirleri yazmışlardır (Eke, Tepiltepe & Ünlü 1974). Şiirde gelen bu serbestlik ve özgürlük düz yazı türlerine de yansımış, birçok yazar bu dönemlerde çocuklar için kitap yazmayı denemiştir.

1979 yılından itibaren bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de ‘*Çocuk Yılı*’ olarak belirlenerek, bu yılın anlamına uygun olarak pek çok kuruluş çocuk edebiyatı alanında yeni eserlerin ortaya çıkmasına destek olmuşlardır. Ülkemizdeki çocuk dergilerinden bir kısmı da o yıl çıkarılmaya başlanmıştır. 1970’li yılların başlarında yayımlanmaya başlayan ‘*Milliyet Çocuk Dergisi*’ de bu dönem çocuk edebiyatıyla ilgili önemli bir gelişme sayılmaktadır. Bir diğer önemli kabul edilebilecek çalışma arasında, Ankara Belediyesi’nin Türk edebiyatının önde gelen yazar ve ozanlarının kitaplarından derlediği üç öykü, üç şiir, dört masal kitabıyla, Samed Behrengi’nin ‘*Bir Şeftali, Bin Şeftali*’ adlı masalımsı öyküsünü bir milyon sayıda çoğaltarak çocuklara ulaştırılması sayılmaktadır.

1980 sonrası dönemde yayınevleri eski baskı kitaplarını estetik ve biçim olarak yenileme işine girişmiş, baskı ve resimleme tekniğindeki gelişmelere ayak uydurmaya çalışmışlardır. Kitaplar çeşitli boyutlarda, kabartmalı, oyuncaklı, müzikli şekillerde üretilmeye başlanmıştır. Bazı yayınevleri yalnızca çocuk kitapları basmış ve çocuk yayınevi olmak konusunda direnmişlerdir (Kıbrıs, 1983). Bunun yanında bazı yayınevlerince Grimm Kardeşler, Andersen gibi masalcıların masalları yalınlaştırılarak ilköğretime uygun hale getirilmiştir.

Erken çocukluk döneminde resimli çocuk kitaplarının çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaındaki önemi ve sosyal çevrelerine olan duyarlılığın sağlanmasındaki önemi açıktır. Alan yazında resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özellikleri açısından birçok araştırmaya rastlanmakla birlikte Atatürk ve cumhuriyet değerleri açısından inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada Resimli çocuk kitaplarında Atatürk ve cumhuriyet değerlerinin incelenmesi, bu metinlerin ve resimlemelerin ne sıklıkta kullanıldığı incelemesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 4-12 yaş döneminde kullanılan resimli çocuk kitaplarının Atatürk ve cumhuriyet değerlerinin incelenmesi ve metinlerin ve resimlemelerin ne sıklıkta kullanıldığı incelemesi amaçlanmıştır. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- 1.1950 – 1997 tarihleri arasında basılan Resimli Çocuk Kitaplarının metin bölümlerinde Atatürk ve cumhuriyet değeri içeren ifadelerin görülme sıklığı nedir?
2. 1950 – 1997 tarihleri arasında basılan Resimli Çocuk Kitaplarının metin bölümlerinde Atatürk ve cumhuriyet değeri içeren ifadeleri erken çocukluk dönemi için uygun şekilde anlatılmış mıdır?
3. 1950 – 1997 tarihleri arasında basılan Resimli Çocuk Kitaplarının resimleme bölümlerinde Atatürk ve cumhuriyet değeri içeren resimlendirmelerin görülme sıklığı nedir?
4. 1950 – 1997 tarihleri arasında basılan Resimli Çocuk Kitaplarının resimleme bölümlerinde Atatürk ve cumhuriyet değeri içeren resimlendirmelerin gerçeği yansıtmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma kapsamında, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada uygulandığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada karma yöntem araştırma desenlerinden önce nitel verilerin sayısallaştırılması ve nicel verilerle birleştirilerek analiz edilmesi amacıyla “Çeşitleme” deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın nicel kısmı tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın nitel kısmında doküman analizi ve içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde ‘kolay ulaşılabilirlik örnekleme’ yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda maliyet ve ulaşılabilirlik, örneklem kararında dikkate alınması gereken etkenlerdendir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırma grubu, Ankara ilindeki resmi ve özel anaokullarında, MEB’e bağlı bağımsız anaokullarında ve anasınıflarında kütüphanelerde kullanılan, Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen

İl Halk Kütüphanesi'nde kullanılan ve Ankara Cebeci Ortaokulu Kütüphanesi'nde kullanılan 1950-1997 tarihleri arasında basılmış 151 resimli çocuk kitabından oluşmaktadır.

Bu araştırma, 1950-1997 yılları arasında basılmış şiir, hikâye, roman, masal ve tiyatro gibi edebî türlerden oluşan 14 çeviri, 137 yerli olmak üzere Milli Kütüphane, Cebeci Ortaokulu Kütüphanesi, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi ve koleksiyoncuların özel koleksiyonlarında bulunan toplam 151 Resimli Çocuk Kitabıyla sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Resimli Çocuk Kitaplarını Atatürk ve Cumhuriyet Değerleri Yönünden İnceleme Formu” kullanılmıştır. Veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında ilgili literatür incelenmiştir. Daha sonra hazırlanan taslak form iki uzmanın görüşüne sunulmuş ve gelen öneriler doğrultusunda son şekli verilmiştir.

Bu çalışmada 4-12 yaş arası kullanılan resimli çocuk kitaplarının Atatürk ve Cumhuriyet değerlerine uygunluğunu ve bu ifadelerin sıklığını belirlemek üzere kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarını Atatürk ve Cumhuriyet Değerleri Yönünden İnceleme Formu; Cumhuriyet, Atatürk, Atatürkçülük, eşitlik, özgürlük - özgür irade, vatan, adalet, ulus, laiklik, halk- halkçılık, milli- millet – milliyetçilik, devlet/ devletçilik, seçme/seçilme, bayrak, bağımsızlık, insan hakları, demokrasi, Türk ve diğer gibi 19 ifadenin resimli çocuk kitaplarında yer alıp almadığı ve sayısı tespit etmiştir. Aynı zamanda bu form, resimlemeler incelenirken Atatürk ve Türk Bayrağı'nın yer alıp almadığını tespit etmiştir.

‘Ulus’ ve ‘millet’ sözcükleri aynı anlamı ifade etmelerine rağmen kitaplar da her ikisi de kullanıldığı için ayrı incelenerek değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmacı Eylül 2014 – Temmuz 2015 tarihleri arasında okul ya da kütüphanelerde kurum tarafından belirlenen uygun mekânlarda 13.00 – 17.00 saatleri arasında incelemiştir. Her kitap yazarı, resimleyeni, yayınevi, basım yeri ve tarihi, konusu, yaş grubu ve fiziksel özellikleri gibi bilgiler kaydedildikten sonra bir kez okunmuş, daha sonra kontrol listesindeki kazanımlara yönelik tekrar incelenmiştir. Bu inceleme ardından kitap tekrar okunarak üçüncü incelemesi yapılmış, gözden kaçan veya yanlış değerlendirilen durumlar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitapları “Resimli Çocuk Kitaplarını Atatürk ve Cumhuriyet değerleri yönünden İnceleme Formu”na göre değerlendirildikten sonra elde edilen verilerin analizinde Microsoft Excel 2010 programı kullanılmıştır. Analiz sonucunda her kitap için hangi ifadeyi ve resimlemeyi ne düzeyde desteklediği belirlenmiştir.

Bu formda yer alan ifadeler, ayrı birer madde olarak belirlenmiştir. Kitaplar her ifade için ayrı ayrı değerlendirilmiş, kitabın içeriğinde yer alan ifade işaretlenmiştir. Her ifade toplam kitap sayısına göre oranlanmıştır. Puanlayıcı güvenilirliğini sağlamak için 151 kitaptan 20 tanesi araştırmacı haricinde ayrıca 1 okul öncesi öğretmeni, 1 rehberlik ve psikolojik danışma uzmanı tarafından da değerlendirilmiş ve bu değerlendirmeler arasında oldukça yüksek bir korelasyon bulunduğundan (Ek-1) kitapların diğer 131 tanesinin değerlendirilmesine yalnızca araştırmacı tarafından devam edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarını Atatürk ve Cumhuriyet Değerleri yönünden İnceleme Formu'nun geçerliği ve güvenilirliği yüksek olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma sorularına ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan 151 resimli çocuk kitabı Atatürk ve Cumhuriyet değerleri açısından incelenmiş ve dağılımları verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Alınan Resimli Çocuk Kitaplarının Yazar Türüne Göre Dağılımı

Kitap Sayısı	Türk Yazarlı	Yabancı Yazarlı
151	137	14

Tablo 1.'de çalışma grubuna alınan resimli çocuk kitaplarının yazar türüne göre dağılımı gösterilmiştir. Tabloya göre bu kitapların %91'nin yazarı Türk, %9'unun tanesinin yazarının yabancı olduğu görülmektedir. Yabancı yazarlı kitaplar içinde resimli çocuk kitaplarının yanında klasik masalların uyarlamaları da bulunmaktadır.

Çalışmada, Atatürk konusunun yanında, bağımsızlık, özgürlük, laiklik, eşitlik, insan hakları gibi cumhuriyet ve cumhuriyet değerleri kapsamına giren kavramlar da incelendiğinden yabancı yazarlı çeviri kitaplar örneklem grubuna dahil edilmiştir.

Tablo 2.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli çocuk kitabının basım yıllarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2: Çalışma Grubuna Alınan Resimli Çocuk Kitaplarının Yayın Yılına Göre Dağılımı

Basım Yılı	Çalışma Grubunu Oluşturan Kitap Sayısı	Yüzde (%)
1950-1960	7	6
1961-1970	11	7
1971-1980	17	11
1981-1990	37	24
1991-1997	79	52

Tablo 2.'de görüldüğü gibi, kitapların %6'sının 1950-1960 arasında, %7'sinin 1961-1970 arasında, %11'inin 1971-1980 arasında, %24'ünün 1981-1990 arasında, %52'sinin 1991-1997 arasında basılmış olduğu görülmektedir.

Geçmiş yıllara gidildikçe ulaşılan kitap sayısında azalma olduğu görülmüştür. Bunun sebepleri arasında yeterli sayıda resimli çocuk kitabı basılmamış olması, resimli çocuk kitaplarının kalite bakımından düşük özelliklerde olması ve çocuk kitaplarının özenli bir şekilde kullanılmaması ve saklanmaması olarak düşünülmektedir.

Tablo 3.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli çocuk kitabının konularına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3: Çalışma Grubuna Alınan Resimli Çocuk Kitaplarının Konularına Göre Dağılımı

Çalışma Grubuna Alınan Kitapların Konuları	Sayı	Yüzde (%)
Atatürk	19	13
Cumhuriyet	21	14
Uzay	1	1
Makineler	1	1
Doğa	14	9
Din	4	3
Kavramlar	7	5
Sosyal ilişkiler	56	37
Tatil	2	1
Hayvanlar	9	5
Sağlık	9	5
Trafik	7	1
Aile	1	5

Tablo 3.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli çocuk kitabının konularına göre dağılımı gösterilmektedir. Buna göre, bu kitapların %13'ünün Atatürk, %14'ünün Cumhuriyet, %1'inin uzay, %1'inin makineler, %9'unun doğa, %3'ünün din, %5'inin kavramlar, %37'sinin sosyal ilişkiler,

%1'inin tatil, %5'inin hayvanlar, %5'inin sağlık, %1'inin tanesinin trafik, %5'nin aile konularını işlediği görülmektedir.

Tablo 4.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli ocuk kitaplarının konularının hayali ve gerçekçi oluşuna göre dağılımlı gösterilmektedir.

Tablo 4: Çalışma Grubuna Alınan Resimli ocuk Kitaplarının Konularının Hayali ve Gerçekçi Oluşuna Göre Dağılımlı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitapların Hayali/Gerçekçi Olma zellikleri	Sayı	Yüzde (%)
Hayali	27	18
Gerçekçi	124	82

Tablo 4.'te çalışma grubuna alınan 151 resimli ocuk kitabının kahramanlarının hayali ya da gerçekçi olma özelliği belirtilmiştir. Buna göre çalışma grubundaki kitapların %18'inin konu özelliği hayali iken, %82'sinin tanesinin ise gerçekçi olduğu görülmektedir.

İncelediğimiz kitaplar içerisinde Atatürk ve Cumhuriyet değerlerini içeren kitapların konularının 'gerçekçi' olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.'de çalışma grubuna alınan resimli ocuk kitaplarının boyut özelliklerine göre dağılımlı gösterilmektedir.

Tablo 5: Çalışma Grubuna Alınan Resimli ocuk Kitaplarının Boyut zelliklerine Göre Dağılımlı

Çalışma Grubuna Alınan Kitapların Boyut zellikleri	Sayı	Yüzde (%)
Küçük	66	44
Orta	78	51
Büyük	7	5

Tablo 5.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli ocuk kitabının boyutlarına göre dağılımlı gösterilmektedir. Tablo 5.'e göre, bu kitapların %44'ünün küçük boy, %51'inin orta boy, %5'inin büyük boy kitaplar olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan Atatürk ve cumhuriyet değerlerini içeren kitapların genellikle orta boy, bir kısmının küçük boy olduğuna rastlanmıştır. Büyük boy resimli ocuk kitaplarında ise Atatürk ve cumhuriyet değerlerine rastlanmamıştır.

Tablo 6.'da çalışma grubuna alınan resimli ocuk kitaplarının resimleme özelliklerine göre dağılımlı gösterilmektedir.

Tablo 6: Çalışma Grubuna Alınan Resimli ocuk Kitaplarının Resimleme zelliklerine Göre Dağılımlı

Çalışma Grubuna Alınan Kitapların Resimleme zellikleri	Sayı	Yüzde (%)
Siyah Beyaz	9	6
Renkli	141	88
Fotoğraf	1	5
Renkli ve Fotoğraf	1	1

Tablo 6.'da çalışma grubuna alınan 151 resimli ocuk kitabının resimlendirme özelliklerine göre dağılımlı gösterilmektedir. Tablo 5.4'e göre, bu kitapların %6'sının siyah-beyaz, %88'sinin renkli, %5'inin fotoğraflı, %1'inin ise fotoğraf ve renkli resimlendirme olarak basılmış olduğu görülmektedir. Çalışma grubunu oluşturan resimli ocuk kitaplarında bütün resimleme özelliklerine rastlanmıştır.

Tablo 7.'de çalışma grubuna alınan resimli ocuk kitaplarının ciltleme özelliklerine göre dağılımlı gösterilmektedir.

Tablo 7: Çalışma Grubuna Alınan Resimli ocuk Kitaplarının Ciltleme zelliklerine Göre Dağılımlı

Çalışma Grubuna Alınan Kitapların Ciltleme zellikleri	Sayı	Yüzde
Tel Dikiş	138	91
İp Dikiş	13	9

Tablo 7.'de çalışma grubuna alınan 151 resimli çocuk kitabının ciltleme özelliklerine göre dağılımı gösterilmektedir. Tablo 5.5'e göre, bu kitapların %91'inin tel dikiş, %9'unun ip dikiş ciltleme özelliği taşıdığı görülmektedir.

İncelenen kitapların genellikle tel dikiş ve saman kâğıt olmasının, kitapların dayanıklılığın az olmasında ve çalışma grubunun 151 kitapla sınırlı kalmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8.'de çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde Atatürk ve cumhuriyet değerlerinin yer alma durumunun dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 8: Çalışma Grubunu Oluşturan Resimli Çocuk Kitaplarının Metinlerinde Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin Yer Alma Durumunun Dağılımı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitaplarının Metinlerinde Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin Yer Alma Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin Yer <u>Aldığı</u> Kitaplar	58	38
Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin Yer <u>Almadığı</u> Kitaplar	93	62

Çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde geçen Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerinin yer alma durumu dağılımı Tablo 8.'de verilmiştir. Tablo 8.'e göre 151 resimli çocuk kitabının %38'inde bu ifadeler yer almış, %62'sinde yer verilmemiştir.

Çalışma grubunu oluşturan kitaplarından içerisinde Atatürk ve cumhuriyet değerlerine yer veren metinlere örnek verilecek olursa; Serpil Ural, '*İlk Başbakan*' isimli çocuklara yönelik olarak hazırladığı kitabında; '*...Ülkeyi düşmandan kurtarmak isteyenleri toplayıp yeni bir meclis kurdular. İsmet Genelkurmay Başkanı oldu. Görevi ordu yönetmekti...*' cümleleriyle meclisin kuruluşunu anlatmaktadır (Ural, 1994). Resim 1.'de görüldüğü gibi Atatürk ile İsmet Paşa yan yana verilmiştir ve İsmet Paşa'nın ilk başbakan olduğu konusu vurgulanmaktadır. Resim 1. incelendiğinde kitapta resimleme tekniği olarak hem fotoğraflama hem de suluboya çizim tekniği kullanılmıştır. Resim 1.'de suluboya tekniği kullanılarak resmedilen Atatürk portresinin Anıtkabir Komutanlığı'nın yayınladığı Atatürk portrelerine benzemediği görülmüştür (<http://www.anitkabir.org/aturk/resimler-ataturk.html>).

Resim 1: Atatürk ve İsmet Paşa (Ural, 1994).

Çocuklara yönelik hazırlanan diğer bir kitap olan Tan (1991) 'ın '*Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk*' adlı kitabında; '*...Cumhuriyet Bayramı'nı neşeyle kutladık. Bayram çok güzel oldu. Yaşasın bayram! Yaşasın Cumhuriyeti kuran Büyük Atatürk!..*' cümleleriyle ve Resim 2.'de görülen çizimlerle çocuğa Cumhuriyet ve cumhuriyetin bayram olarak kutlanışının ve bunda cumhuriyeti kuran Atatürk'ün önemi anlatılmaktadır. İlk okuma seti olan bu kitapta ve benzeri kitaplarda yer alan bu ifadeler, çocuğun okuma düzeyini geliştirmesine katkı sağlarken, cumhuriyeti bir değer olarak çocuklara kazandırmak açısından da fırsat sunmaktadırlar.

Resim 2: Cumhuriyet Bayramı (Tan,1991).

Bir diğer kitapta ise; bir balıkçı teknesinin ağzından özgürlük anlatılmaktadır. Tekne bağlandığı dubaya göre denizde gezdiği için kendini: ‘...Bense hiç olmazsa geziyor, dolaşıyordum. Özgürlük kadar güzel ne var?’ sözleriyle bir değer olarak özgürlük anlatılmaktadır (Çakmakçıoğlu, 1994). Metinde geçen ifade, kitabın iletisini oluşturan cümleyi sezdirmektedir. Yazınsal nitelikli bir kitabın amacı olan çocukların sezme, duyma, düşünme becerilerini geliştirmektedir. Olay örgüsü içinde vermek istediğimiz iletiyi, çocuğu eğlendirirken vermek, çocuk kitabını başarılı kılmaktadır (Sever, 2015).

Tablo 9.’da çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının metinlerinin Atatürk ve cumhuriyet değerlerine yer verme durumunun yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 9: Çalışma Grubunu Oluşturan Resimli Çocuk Kitaplarının Metinlerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerine Yer Verme Durumunun Yıllara Göre Dağılımı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitaplarının Metinlerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerine Yıllara Göre Yer Verme Durumu	Sayı	Yüzde (%)
1950-1960	6	3
1961-1970	4	2
1971-1980	2	1
1981-1990	5	8
1991-1997	24	16

Tablo 9.’da çalışma grubuna alınan 151 resimli çocuk kitabının Atatürk ve cumhuriyet değerlerine yer verenlerinin basım yıllarına göre dağılımı gösterilmektedir. Şekil 5.2’ye göre, 1950-1960 arasında %3, 1961-1970 arasında %2, 1971-1980 arasında %1, 1981-1990 arasında %8, 1991-1997 arasında %16 oranında bu ifadelere yer verdiği görülmektedir. 1991-1997 yılları arasında kitaplarda Atatürk ve cumhuriyet değerlerine yer veren ifadelerin artmış olmasının sebeplerinden biri, bu yıllarda basılan resimli çocuk kitabının sayısının artmış olması ve çalışma grubuna da bunun yansımış olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 10.’da çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının kahraman özelliklerine göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 10: Çalışma Grubunu Oluşturan Resimli Çocuk Kitaplarının Kahraman Özelliklerine Göre Dağılımı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitaplarının Kahraman Özellikleri	Sayı	Yüzde (%)
İnsan	90	60
Uzaylı	11	1
Hayvan	47	32
Eşya	5	3
Ateş	1	1
Su	2	1
Maden	1	1

Bitki	4	2
-------	---	---

Tablo 10.'da, çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının kahraman özelliklerine göre dağılımı; İnsan %60, Uzaylı %1, Hayvan %32, Eşya %3, Ateş %1, Su %1, Maden %1, Bitki %2, şeklindedir.

Çalışma grubunda incelenen Atatürk ve cumhuriyet değerlerini içeren resimli çocuk kitaplarında kahraman olarak 'insan' kullanılmıştır, bu özelliği taşıyan kitaplarda diğer kahraman türlerine rastlanmamıştır.

Tablo 11.'de çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının metinlerinin Atatürk ve cumhuriyet değerlerini içermesine göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 11: Çalışma Grubunu Oluşturan Resimli Çocuk Kitaplarının Metinlerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerini İçermesine Göre Dağılımı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitaplarının Metinlerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerini İçermesi	Sayı	Yüzde (%)
Cumhuriyet	10	6
Atatürk	14	10
Atatürkçülük	0	0
Eşitlik	0	0
Özgürlük	5	3
Vatan	0	0
Adalet	7	5
Ulus	1	1
Laiklik	0	0
Halkçılık	1	1
Milliyetçilik	2	1.5
Devletçilik	1	1
Seçme-seçilme	1	1
Bayrak	4	2
Bağımsızlık	3	2
İnsan Hakları	0	0
Demokrasi	0	0
Türk	7	5
TBMM	1	1
Cumhurbaşkanı	1	1
23 Nisan	2	1.5
Kurtuluş Savaşı	1	1
Türk Ordusu	3	2

Tablo 11.'de, çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde karşıladıkları değerlerinin sayısı; Cumhuriyet %6, Atatürk %10, Özgürlük %3, Vatan %5, Ulus %1, Millet %1, Seçme-seçilme %1, Bağımsızlık %2, Türk %5, Bayrak %2, TBMM %1, Cumhurbaşkanı %1, 23 Nisan %2, Kurtuluş Savaşı %1, Türk Ordusu %1 şeklindedir.

Çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarında 'Atatürk' konusu işlenirken genellikle Atatürk'ün hayatı anlatılmıştır. Bağımsızlık, seçme-seçilme gibi konular işlenirken metin ağırlıklı kitaplara rastlanmıştır. 23 Nisan konusuna okuma- yazmayı öğretmeye yardımcı kitaplara da rastlanmıştır.

Tablo 12.'de çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının resimlemelerinin Atatürk ve cumhuriyet değerlerini içermesine göre dağılımı gösterilmektedir.

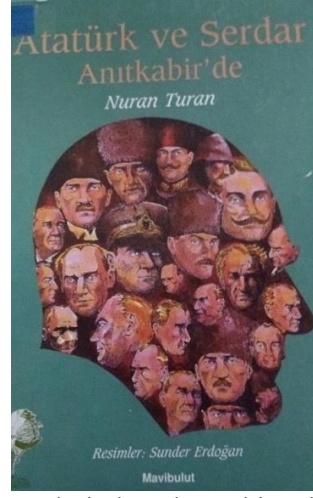
Tablo 12: Çalışma Grubunu Oluşturan Resimli Çocuk Kitaplarının Resimlemelerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerini İçermesine Göre Dağılımı

Çalışma Grubunu Oluşturan Kitapların Resimlemelerinin Atatürk ve Cumhuriyet Değerlerini İçermesi	Sayı	Yüzde (%)
Atatürk	13	4

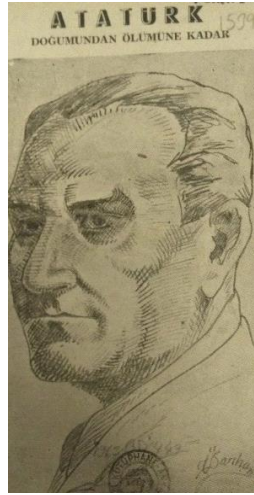
Türk Bayrağı	9	4
Anıtkabir	1	1
Türk Askeri	1	1

Tablo 12.'de çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının resimlemelerinde karşıladıkları değerlerinin sayısı; Atatürk %4, Türk Bayrağı %4, Anıtkabir %1, Türk Askeri %1 şeklindedir. Çalışma grubunu oluşturan Atatürk ve cumhuriyet değerlerini içeren resimli çocuk kitaplarında resimleme özelliklerinin konuyu desteklediği görülmüştür.

İncelediğimiz kitaplar içerisinde farklı resimleme teknikleri kullanılmıştır. Resim 3., Resim 4. Ve Resim 5.'e bakarak karşılaştırma yapıldığında Atatürk portrelerinin Atatürk'ün gerçek fotoğraflarına oldukça yakın benzeyenler olduğu gibi, Resim 5.'de görüldüğü gibi Anıtkabir Komutanlığı'nın yayınlamış olduğu Atatürk'ün gerçek portresinden oldukça uzak resimlemelere de rastlanmıştır.

Resim 3: Atatürk portrelerinden oluşan kitap kapağı (Turan, 1997).

Resim 4: Atatürk portrelerinden oluşan kitap iç kapağı (İlgaz, 1962).

Resim 5: Atatürk Portresi (<http://www.anitkabir.org/aturk/resimlerle-ataturk.html>).

Tartışma ve Sonuç

Resimli çocuk kitapları ele alındığı bu çalışmanın konusu 1950-1997 tarihleri arasında kapsamaktadır. Bu sınırlandırmada, Türkiye’de çocuk kitapları ile ilgili yapılan çalışmaların 1950’lerden itibaren gelişme göstermeye başlaması ve 1997’de de yeni bir düzenleme ile sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi kararının alınması belirleyici olmuştur.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında ve kütüphanelerde kullanılan, özel koleksiyonlarda bulunan ve yayınevlerinde satışa sunulan 1950-1997 yılları arasında basılmış resimli çocuk kitaplarının, Atatürk ve cumhuriyet değerlerini çocuklara aktarıp aktarmadığı ve aktarma sıklığı incelenmiştir. Bu yıllar arasında basılan kitaplarda çeviri kitapların az olduğu görülmekle birlikte Türkçe basılan kitapların ise genellikle masal ve fabllardan oluştuğu bulgusuna rastlanmıştır. Çeviri kitapların zamanla Türkçe kitaplara da vizyon oluşturarak konularına ve kahraman özelliklerine çeşitlilik getirdiği görülmüştür.

Tespit edilen söz konusu tarihler arasındaki resimli çocuk kitaplarının içerikleri incelendiğinde Atatürk ve cumhuriyet değerleri konularına %27 oranında yer verdiği görülmüştür. Kitapların, içerikleri tek tek incelendiğinde, Cumhuriyet %6, Atatürk %10, Özgürlük %3, Vatan %5, Ulus %1, Millet %1, Seçme-seçilme %1, Bağımsızlık %2, Türk %5, Bayrak %2, TBMM %1, Cumhurbaşkanı %1, 23 Nisan %2, Kurtuluş Savaşı %1, Türk Ordusu %1 oranlarında yer verildiği, Atatürkçülük, eşitlik, insan hakları, demokrasi, vatan ve laiklik ifadelerine hiç yer verilmediği sonucuna varılmıştır. İncelediğimiz kitaplar içerisinde Atatürk ve cumhuriyet değerlerini konu edinen kitapların genellikle Atatürk’ün hayatını, cumhuriyetin kuruluşunu, vatan sevgisini işlediği görülmüştür. Atatürk’ün hayatı işlenirken çocukluğu, öğrenim hayatı ve cumhuriyeti nasıl kurduğu üzerinden durulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma grubunda kitapların konularının cumhuriyet, vatan, özgürlük, bayrak, Türk Ordusu, bağımsızlık gibi kavramları içerdiği ve çocuklara bilgi aktarımı yapılmak için bu ifadelere yer verdiği görülmüştür.

Araştırmamızdaki çalışma grubunu oluşturan yıllarda basılan resimli çocuk kitaplarının sınırlı olması, konu, kahraman gibi pek çok resim çocuk kitap özelliklerine de sınırlılık getirdiği tespit edilmiştir. Hayali kahramanların ve konuların gerçekçi olanlarla kıyaslandığında oldukça az yer aldığı görülmüştür. İncelediğimiz kitaplar içerisinde Atatürk ve Cumhuriyet değerlerini içeren kitapların konularının ‘gerçekçi’ olduğu tespit edilmiştir. Buna ilaveten, resimli çocuk kitaplarının önemli özelliklerinden biri olan boyut konusu da basılan kitaplarda oldukça sınırlı kalmıştır. Özellikle küçük yaş grubuna hitap eden büyük boy (kucak boy) kitapların oldukça az olduğu görülmüştür. Bu da eğitimde yaratıcılığı geliştirmek, bilgi aktarmak, bakış açısı katmak konusunda yetersiz kalılabileceğini düşündürmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan kitaplarda daha çok renkli resimlendirme yöntemi kullanılmış olup Atatürk geçen bazı kitaplarda ise fotoğraf yöntemine başvurulduğu görülmüştür. Buna ek olarak bazı resimlemelerin Atatürk portresinden oldukça uzak kaldığı, gerçeği tam yansıtamadığı dikkati çekmektedir. Konusu Atatürk ve cumhuriyet olan kitapların genelinde ise resimlemelerin konuyu desteklediği, konularının da kavramları aktarması açısından başarılı olduğu söylenebilmektedir. Kısaca,

geçmiş yıllarda basılan resimli çocuk kitaplarının fiziksel özelliklerinin kalitesinin düşük olduğu, yine bu kitapların Atatürk ve cumhuriyet değerlerinin aktarılmasında yetersiz kalabileceği görülmüştür.

Çocuk gelişimi için önemli bir etkiye sahip olan resimli çocuk kitaplarının Atatürk ve cumhuriyet değerlerine istenen şekilde yer vermemesi, bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında da istenen sonucun elde edilemeyeceğini göstermektedir. Ayrıca resimlemelerde Atatürk portresinin orijinalinden uzak kalması da resimli çocuk kitaplarının 'Atatürk'ü tanıyabilme' kazanımı açısından bir eksikliğe sürükleyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Resimli çocuk kitaplarının kalitesi ve dayanıklılığı açısından ciltleme özellikleri oldukça önemlidir. Küçük yaş grubu çocuklarının kullandığı düşünülerek resimli çocuk kitaplarının dayanıklı olması gerekmektedir (Gönen, 1993). Çalışma grubunu oluşturan kitapların sayısı olarak 151 olarak sınırlı kalmasının bir nedeni olarak dayanıklılık bakımından yeterli olmadıkları söylenebilir. Zira tel dikiş ve ince karton kapaklı kitapların uzun yıllar kalıcı olmadığı görülmüştür.

Araştırmamızda dikkati çeken bir diğer husus kitapların %6'sının 1950-1960 arasında, %7'sinin 1961-1970 arasında, %11'inin 1971-1980 arasında, %24'ünün 1981-1990 arasında, %52'sinin 1991-1997 arasında basılmış olduğudur. Tarihler göre basılan kitaplar incelendiğinde 1950-1960 ve 1991 - 1997 yılları arası farka bakıldığında kitap basım sayısında bir artış olduğu görülmekle birlikte 1950'li yıllarda basılan resimli çocuk kitabının oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Bu farkın çok olmasının sebepleri arasında kitapların dayanıklılığı da düşünülmelidir. 1980 Askeri Müdahalesini takip eden süreçte artış gözlenmekle birlikte konu çeşitliliğindeki artış da dikkat çekmektedir. 1990'lı yıllar ise çocuk kitapları açısından bakıldığında kitap sayısı, konu çeşitliği açısından oldukça ilerlediği tespit edilmiştir.

Atatürk ve cumhuriyet değerleri açısından kitaplar değerlendirildiğinde ise, 1960 öncesi bunlara rastlanmamış olup 1960 ve 1980 arasında da ciddi bir fark gözlenmemiştir. Sonucun bu şekilde çıkmasının nedenleri arasında 1950'lili yıllarda çok az sayıda resimli çocuk kitabı olmasının da etken olduğu, yıllar ilerledikçe resimli çocuk kitabı sayısının artmasının da bunda belirleyici olduğu düşünülmektedir. Konu çeşitliliğinde azlığın ve kahraman olarak genellikle 'insan'ın konu edildiği kitaplarda Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin az işlendiği dikkat çekmektedir. Atatürkçülük, adalet, eşitlik, özgürlük gibi ifadeler ana fikir olarak işlense bile metin içeriğinde bu sözcüklerin veya eş anlamlılarının bulunmaması diğer bir şaşırtıcı sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Atatürk ve cumhuriyet değerlerine 1950-1990 yılları arasında basılan kitaplarda oldukça az rastlanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan kitaplar açısından yapılan değerlendirmede, toplam 151 resimli çocuk kitabından %38'inin Atatürk ve cumhuriyet değerlerini karşılamış olması yetersiz olmakla birlikte 1950'li, 1960'lı, 1980'li yıllarda basılan kitap sayısına göre ortalama bir sayı kabul edilebilir.

Bütün bunlara ek olarak resimli çocuk kitaplarının niteliklerinin yanında (kullanılan dil, resimlemeler, hikâye öncesi-sırası-sonrası yapılan etkinlikler vb. (Alpöge, 2004).) yetişkinlerin bunları çocuklara nasıl aktardıkları da önemli olduğundan, çocuğun gelişim sürecinde Atatürk'ü ve devrimlerini, cumhuriyetçiliği, özgürlüğü, bağımsızlığı, insan haklarını, milliyetçiliği, inkılapçılığı, laikliği, halkçılığı anlatan nitelikli kitaplar kadar bunların nitelikli kullanımına da ihtiyaç vardır.

Cumhuriyetin kurulması için askeri alanda büyük mücadeleler vermiş olan Türk insanı, barış zamanında Atatürk'ün desteği olmak başta üzere ulusça büyük inanç ve şevkle desteklenerek şekillenmiş olan eğitim çalışmaları ile Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar etkilerini sürdürecektir önemli kararlara ve uygulamalara imza atmıştır. Çocuklara Atatürk'ün örnek kişiliğini anlatmak için yazılan kitaplar, çocukların bilgi birikimi, Atatürk'ü tanınması, anlaması, örnek alması ve vatan millet sevgisi kazanması açısından önemli bir yere sahiptir.

Atatürk, 'en büyük eserim' dediği Cumhuriyetin temeline kültürü koymuştur. Cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmesi nedeniyle, her çocuk en iyi şekilde eğitim almalıdır ve Atatürk'ü ve Cumhuriyeti en doğru şekilde tanımalıdır. Bunun gerçekleşmesinin yollarından biri de resimli çocuk kitaplarının, ülkemizin kurucusu Atatürk ve onun Türkiye'sinin temel değerleri ile içinde yaşadığımız toplumun ve dünyanın evrensel değerlerinin çocuk kitaplarına yansıtılmasıdır.

Kaynakça

- Alpöge, G. (2004). *Çocuk edebiyatı projesi: Türkiye'de 1991-2000 yılları arasında çocuk edebiyatı*. Haktanır G, Güler T, editörler. OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı; 5-11 Ekim 2003; Kuşadası. İstanbul; Ya-Pa; 2004. s. 418-433.

- Aydın, H. (2012). *Çocuk kitaplarında kültürün illüstrasyona etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarım Anasanat Dalı, İstanbul.
- Bayram, Z. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş.& Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 17. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çakmakçıoğlu, A. (1994). *Güzel özgürlük*, Resimleyen: İhsan Ertürkmen, İstanbul: Serhat Yayınları.
- Demiray, K. (1971). *Türkçe çocuk edebiyatı*. (13. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Eke, N., Tepiltepe, T. & Ünlü, S. (1923-1973). *Türk yazarlarının yayınladıkları çocuk kitapları bibliyografyası*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gökşen, E. N. (1966). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*, İstanbul: Okat Yayınevi.
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2),83-88.
- Gönen, M. (2000). Resimli çocuk kitaplarının içerik, resimleme, fiziksel özellikleri ve Türkiye’de son on yılda çocuk kitapları alanında yapılmış tezler. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu* (20-21 Ocak 2000). yay. Haz. Sedat Sever. Ankara. Ankara eğitim Bilimleri Fakültesi Tömer Dil Öğretim Merkezi. s. 383.
- İlgaz, H. (1962). *Atatürk: doğumundan ölümüne kadar*. Kadın ve Çocuk Yayınları.
- Karpat, K. (2016). *Türk demokrasi tarihi: sosyal, kültürel ekonomik temeller*. (4. Baskı). İstanbul: Timaş yayınları.
- Kıbrıs, İ. (1983). *Yeni yüzyıl için uygulamalı çocuk edebiyatı*. İstanbul: Eylül Yayınevi.
- Kirchgasler, K. L. (2018). Moving the lab into the field: the making of pathologized (non)citizens in US science education. *Curriculum Inquiry*, 48(1), 115-137.
- Neydim, N. (1989). Çocuk ve gençlik edebiyatı tarihine sosyolojik değişimler açısından genel bir bakış. *Çocuk Dergisi*, 1, 30-31.
- Onur, B. (2005). *Türkiye’de çocukluğun tarihi*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı* (10. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Popkewitz, T. S. (2008). *Cosmopolitanism and the age of school reform: science, education, and making society by making the child*. New York, NY: Routledge.
- Sever S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. Baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Ural, S. (1994). *İlk başbakan*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Veziroğlu, M. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının M.E.B. okul öncesi eğitim programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

https://sozluk.gov.tr/transfer?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56b%20619e75318c6.05020106.

(Erişim Tarihi: 06.02.2016)

<http://www.anitkabir.org/ataturk/resimlerle-ataturk.html>

(Erişim Tarihi: 12.12.2015)

Ek 1: Pearson Korelasyon Analizi

	1. Uzman	2. Uzman
1	0.98	1.00
2	0.97	0.95
3	1.00	0.99
4	1.00	0.99
5	1.00	0.99
6	1.00	0.99
7	1.00	1.00
8	1.00	1.00
9	1.00	1.00
10	0.99	0.99
11	1.00	1.00
12	0.98	0.89
13	1.00	1.00
14	0.99	0.99
15	0.99	0.99
16	1.00	0.97
17	1.00	1.00

18	1.00	1.00
19	1.00	0.99
20	1.00	0.99

Bulgular Bölümünde Resim ve Metinlerinden Yararlanılan Resimli Hikâye Kitapları

	Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Yayınyılı
1	Milli Hikayeler	Münir Hayri Egeli	İnkılap	1952
2	Atatürk ve Cumhuriyet	Anıl Çeçen	Tisa	1954
3	Küçük Mustafa Kemal	Enver B. Şapolyo	Işıl	1954
4	Atatürk			1954
5	Can Atam		Çevre	1954
6	Demokrasi	Ryllis ve Omar Goslin	İnkılap	1954
7	Gökten İnen Işık		Serhat	1959
8	Kül Kedisi		Altın	1961
9	Atatürk –Doğumundan Ölümüne Kadar	Hasene Ilgaz	Kadın ve Çocuk yay.	1962
10	Sindrella		Özkaynak	1963
11	Türkün Altın Masalı	Mümtaz Zeki Taşkın	Güven Matbaası	1963
12	Uyuyan Güzel		Özkaynak	1963
13	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler		Özkaynak	1963
14	Hansel İle Gratel		Özkaynak	1963
15	Kibirli Geyik		Özkaynak	1963
16	Mutlu Bebekler Masalı		Doğan	1964
17	Mete ve Canavar	Feotoma	T.C. Kültür Bak.	1965
18	Atatürk	Baki Kurtuluş	Kurtuluş	1968
19	Yedi Kargalar		Özkaynak	1970
20	Tilki Avcısı	Mustafa Delioğlu	Omaş	1970
21	Küçük Tavşan	Pierre Couranne	Altın	1971
22	Pembe İnci	M.Ökkeş İlhan	Damla	1971
23	Tatilde	Ahmet Uysal	Yazır	1971
24	23 Nisan	Uçar Yıldırım	Yıldırım	1972
25	Gökyüzündeki Tuhaf Delik	Dilek Aykul Bishku	Ayhan	1972
26	Güvenilir Muhammed	Salih Suruç	Yeni Asya	1972
27	Kuş Yaralanınca	Necla Çarpan	Türkiye Tabiatını Koruma Derneği	1975
28	Gül ile Kazlar		Serhat	1976
29	Cici Ayı İlbahar Geldi		Nuran	1978
30	Bizim Bayramımız 23 Nisan	Fatma Fırat	Cenk	1978
31	Yalnız Timsah	Levent Bilen	Cenk	1978
32	Pinokyo	Anonim	Yediveren	1979
33	Elvan'ın Ameliyatı	Ruhsar Belen	Üner	1980
34	Paylaşılamayan Olta	Ruhsar Belen	Üner	1980
35	Tan Dışçide	Ruhsar Belen	Üner	1980
36	Evimiz	Uçar Yıldırım	Yıldırım	1981
37	Gürültücü Ali	Serpil Ural	Türkiye Çevre Sorunları Vakfı	1981
38	Nasreddin Hoca Mahkemede	Ziya Şafak	Öğün	1982
39	Sabuncu Karga	İsmail Tunç	İnkılap	1982
40	Çileli Bülbül	İsmail Tunç	İnkılap	1982
41	Yarışçı Katır	İsmail Tunç	İnkılap	1982

42	Tarla Faresi	İsmail Tunç	İnkılap	1982
43	Yelken Kulak	İsmail Tunç	İnkılap	1982
44	İhtiyar Kurt	İsmail Tunç	İnkılap	1982
45	Baba Sülün	İsmail Tunç	İnkılap	1982
46	Tonton Bobi	İsmail Tunç	İnkılap	1982
47	Boğalar	İsmail Tunç	İnkılap	1982
48	Sevimli Miço	Cenk Dizisi	Öğün	1982
49	Marifetli Sıpa	İsmail Tunç	İnkılap	1982
50	Koca Koç	İsmail Tunç	İnkılap	1982
51	Yaralı Ayı		Öğün	1982
52	Ali Baba'nın Çiftliği	Serpil Ural	Kök	1982
53	Topla Karga	İsmail Tunç	İnkılap	1982
54	Öküzün Aklı	İsmail Tunç	İnkılap	1982
60	Karlı Bir Gün	Ezra Jack Keats	T.C. Kültür Bak.	1984
63	Akıllı Ali	Ümit Çelebi	Angı	1985
64	Dağdaki Kız	Ümit Çelebi	Angı	1985
65	Doktorada	Erol Ünal Kocabıyık	Üner	1985
66	Keloğlan'ın Sürüsü	Ümit Çelebi	Angı	1985
70	Okumak İstiyorum	Yaşar Şahin	Cenk	1986
71	Kimi Okul Yolunda	Şükran Oğuzkan	Yapa	1987
72	Yoksul Ayakkabıcı	Hüseyin Yanan	Öğün	1987
73	Meraklı Kimi	Şükran Oğuzkan	Yapa	1987
74	Güzel Özgürlük	Adnan Çakmakçıoğlu	Serhat	1988
75	Tonton Ali Evde	Erol Ünal Kocabıyık	Üner	1988
76	Alaettin ve Sihirli Lambası		İnkılap	1989
77	Tombiş Ayı		Ünlü	1990
78	Limon Kız	Özlem Başbay	İnkılap	1990
79	Evde	Linda Baillie	Yapa	1990
80	Ateş	David Bennett	Yapa	1990
81	Su	David Bennett	Yapa	1990
82	Erol Uzayda	Yılmaz Özek	Pasifik	1990
83	Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk	Niyazi Tan	Serhat	1991
84	Çiçeğin Ömrü	Serpil Ural	Yapa	1991
85	Nur Muhammed	Salih Suruç	Yeni Asya	1992
86	Beklenen Peygamber	Salih Suruç	Yeni Asya	1992
87	Yavru Ayı	Müzehher Özgün	Yuva	1992
88	Anne Sevgisi	Yılmaz Özek	Yaysan	1993
89	Tatilde	Yılmaz Özek	Yaysan	1993
90	İlk Başbakan	Serpil Ural	T.C. Kültür Bak.	1994
91	Doğum Günü Hediyesi	Behiç Ak	YKY	1993
92	23 Nisan	Ahmet Uysal	Yazır	1994
93	Yılsonu	Ahmet Uysal	Yazır	1994
94	14.Gökdelene Giren Bulut	Behiç Ak	YKY	1994
95	Kış geldi	Ahmet Uysal	Yazır	1994
96	Evimiz	Ahmet Uysal	Yazır	1994
97	Tatil	Ahmet Uysal	Yazır	1994
98	Atatürk ve Cumhuriyet Bayramı	Ahmet Uysal	Yazır	1994
99	Madenler	Asiye Perven	Kök	1995
100	Hayvanların Üremeleri	Asiye Perven	Kök	1995
101	Bitkiler	Asiye Perven	Kök	1995
102	Göçmen Hayvanlar	Asiye Perven	Kök	1995
103	Hayvanların Savunmaları	Asiye Perven	Kök	1995
104	Aktop ile Kirtop Sirkte	Ayşin Bumin	Kök	1995
105	Efe'nin Uçan Balonu	Doğu Boran	Anka	1995
106	Aya Tutkun Uçurtma	Gülçin Alpöge	Kök	1995
107	Uzaylı Misafir	M.Servet Noyan/Yunus Karaca	Akay	1995
108	Kurabiyelerin Sırrı	Levent İşbilen	Anka	1995
109	Bütün Çocuklar Dondurma Sever	Serpil Ural Gülçin Alpöge	Açev	1995

110	Kaybolan Kukla	Cemal Yeşilyurt	Anka	1995
111	Ben Neredeyim	Aysel Gürmen	Uçan Balık	1995
112	Begüm'ün Köpeği Olmalı mı?	Ayşin Bumin	Kök	1995
113	Kurt Korkusu	Muzaffer İzgü	Kalender	1995
114	Gülen Fotoğraf	Muzaffer İzgü	Kalender	1995
115	Hamhumlup	Muzaffer İzgü	Kalender	1995
116	Ayının Balı	Muzaffer İzgü	Kalender	1995
117	Şıpsıp ile Tıptıp	Gülçin Alpöge	Kök	1995
118	Çiçek Hasta Olur mu?	Servet Bal Belma Tuğrul	Yapa	1995
119	Hayvanların Hareketleri	Asiye(Perven) Karadağ	Kök	1995
120	Tıkır Top	Belma Tuğrul	Yapa	1995
121	Ninemın Arkadaşı	Aysel Gürmen	Uçan Balık	1996
122	Veli'nin Öküzü	Ökkeş İlhan	Damla	1996
123	Süt İçen Dev Yavrusu	Bestami Yazgan	Sevimli Dostlar	1996
124	Minik Keçi	Müzeyyen Unur	Anka	1996
125	Kırmızı Fili Gördünüz mü?	Ferit Avcı	Kök	1996
126	Aysu'nun Rüyası	Ayşin Bumin	Kök	1996
127	Ay	Asuman Baybaş	Kök	1996
128	Uyku Ağacı	Seza Aksoy	Kök	1996
129	Ah Bir Büyüsem	Serap Kurbanoğlu	Kök	1996
130	Aristokrat Kediler	Disney	Milliyet	1996
131	Çarpışanlar	Ahmet Efe	Enes	1996
132	Oyunbozan Mert	Yaşar Şahin	Cenk	1996
133	Büyük Yatakta Kim Yatacak?	Aytül Akal	Uçan Balık	1996
134	Paytak	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
135	Vızvız	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
136	Can Erik	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
137	Oyuncu Bulut	Nural Birden	Kök	1997
138	Sihirli Leylek	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
139	Cinfili	M.Ökkeş İlhan	Damla	1997
140	Canavar Karınca	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
141	Kahraman Ali	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
142	Yaramaz Trafik Lambası	Aytül Akal	Uçanbalık	1997
143	Atatürk ve Serdar Anıtkabir'de	Nuran Turan	Mavi Bulut	1997
144	Elmas Balta	Ökkeş İlhan	Damla	1997
145	Varna'daki Güneş	Ahmet Efe	Akçağ	1997
146	Miki	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
147	Çoban Ali	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
148	Bıyıklı Bay	Muzaffer Örkçüoğlu	Örkçüoğlu	1997
149	Altın Yumurtlayan Tavuk	Gülsüm Cengiz	ATP	1997
150	Hoca ile Dilenci	Hatice Gülensoy	T.C. Kültür Bak.	1997
151	Gerçel'in Kalemi	Adnan Özveri	Berk	1997

STRUCTURED ABSTRACT

Analysing Atatürk and Republic Values in Children's Picture Books (1950-1997)

Introduction

The smallest unit of society is the smallest children in the family. In addition to family, school and social environment factors, the effect of picture books should not be ignored in the development of the child's sense of trust, learning about love and respect, being successful and socializing (Onur, 2005). Picture books, which have an important role in the family education of children, are also effective in providing education and training activities and are a constantly changing and developing subject. Studies in this field in Turkey are developing day by day (Neydim, 1989). Although children's picture books were translated from foreign books and prepared for publication, there are also works by local authors among the books published by the Ministry of National Education since the 1960s (Gönen, 2000). These books, which were written for various purposes, are still used quite frequently today.

Children's picture books are also used as an indispensable tool in the education of children, especially in the last century, as they are seen as one of the most effective methods of introducing social and cultural values to children. Due to all these features, quality books prepared by considering the ages, developmental characteristics, interests and needs of children gain great importance. A quality children's book guides the child to get to know himself better, change his behavior if necessary, and develop his personality, while providing rich information for the child to learn about different aspects of life, to know different types of people, and to learn about other countries and societies. A children's book prepared with these features helps the child to recognize her own culture and the values of the society they live in and to protect and watch all these (Neydim, 1989; Oğuzkan, 2013).

In this research, it is aimed to examine the values of Atatürk and the republic in the children's picture books used in the age of 4-12, and to examine how often these texts and illustrations are used.

Method

Within the scope of the research, a mixed method in which quantitative and qualitative research methods are applied together was used. In the research, the "Diversification" design was used in order to digitize the qualitative data and analyze it by combining it with quantitative data before the mixed method research designs (Yıldırım ve Şimşek, 2016). The quantitative part of the research is a descriptive study in the survey model. In the qualitative part of the research, document analysis and content analysis method were used.

Results and Discussion

In this research, it was examined whether the children's picture books published between 1950-1997, used in pre-school education institutions and libraries, in private collections and offered for sale in publishing houses, convey the values of Atatürk and the Republic to children and the frequency of their transmission. Although it was seen that there were few translated books in the books published between these years, it was found that the books published in Turkish generally consisted of fairy tales and fables. It has been seen that translated books create a vision for Turkish books over time and bring diversity to their subjects and heroic features. When the contents of the children's picture books between the determined dates were examined, it was seen that 27% included the subjects of Atatürk and the values of the republic. When the contents of the books are examined one by one, it is seen that the Republic 6%, Atatürk 10%, Freedom 3%, Homeland 5%, Nation 1%, Nation 1%, Election-election 1%, Independence 2%, Turkish 5%, Flag 2%, TBMM It was concluded that 1%, President of the Republic 1%, 23 April 2%, Independence War 1%, Turkish Army 1%, Atatürkism, equality, human rights, democracy, homeland and secularism expressions were not included at all. Among the books we have

examined, it has been seen that the books dealing with Atatürk and the values of the republic generally deal with Atatürk's life, the foundation of the republic, and her love for the homeland. It has been determined that Atatürk's childhood, education life and how he founded the republic are emphasized while processing his life. In addition, it was seen in the study group that the subjects of the books included concepts such as republic, homeland, freedom, flag, Turkish Army, independence and included these expressions to transfer information to children.

Another remarkable point in our research is that 6% of the books were written between 1950-1960, 7% between 1961-1970, 11% between 1971-1980, 24% between 1981-1990, 52% between 1991-1997 is printed between. When the books published according to the dates are examined, it is seen that there is an increase in the number of books published when the difference between the years 1950-1960 and 1991-1997 is examined, it is seen that the picture book published in the 1950s is quite inadequate. Among the reasons for this large difference, the durability of the books should also be considered. Although an increase was observed in the period following the 1980 Military Intervention, the increase in the variety of subjects also draws attention. In the 1990s, in terms of children's books, it was determined that the number of books and the variety of topics were quite advanced.

When the books are evaluated in terms of Atatürk and the republican values, they were not found before 1960, and no significant difference was observed between 1960 and 1980. It is thought that among the reasons for this result, the fact that there were very few children's picture books in the 1950s was also a factor, and the increase in the number of children's picture books as the years progressed is also a determining factor in this. It is noteworthy that the values of Atatürk and the Republic are underlined in the books, in which the diversity of the subjects and the "human" as the hero are usually the subject. Even if expressions such as Kemalism, justice, equality and freedom are treated as the main idea, the absence of these words or their synonyms in the text is another surprising result.

Atatürk and the values of the republic were rarely found in the books published between 1950-1990. In the evaluation made in terms of the books that make up the study group, the fact that 38% of the total 151 children's picture books met the values of Atatürk and the republic is insufficient, but an average number can be accepted according to the number of books published in the 1950s, 1960s and 1980s.

In addition to all these, besides the qualities of children's picture books since it is also important how adults convey these to children, there is a need for qualified use of these books as well as quality books describing Atatürk and his revolutions, republicanism, freedom, independence, human rights, nationalism, revolutionism, secularism and populism in the child's development process. Atatürk put culture on the foundation of the Republic, which he calls "my greatest work". Since he entrusted the Republic to the Turkish youth, every child should receive the best education and get to know Atatürk and the Republic in the most accurate way. One of the ways to achieve this is to reflect the children's picture books, the basic values of the founder of our country, Atatürk and his Turkey, and the universal values of the society we live in and the world in children's books.